

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Récsei Ödön*
Cím: *A tengődő budapesti muzeumok*
Forrás: *8 órai ujság*

Br
(Hely)

1923. 8. 11.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Osztályozás

Tárgy

408

Hely

Idő

"1923"

Személy

A tengődő budapesti muzeumok.

Nincs pénz, nincs szaporodás a muzeumokban. — Megszűnt a Kereskedelmi Múzeum.

— Saját tudósítónktól. —

Csendben, szerényen, szinte észrevétlenül folyik a munka a magyar muzeumokban, mert csak csendes és észrevétlen munkát ösmér az a néhány komoly tudósember, akinek a kezében van a legértékesebb magyar kulturintézmények sorsa. Szerény munkásságot pedig a korlátozott anyagi lehetőségek szükségszerűsége parancsol. A magyar muzeumok, amelyek a tudomány, művészet, irodalom eleven és holt kincseinek konzerválására vannak hivatva, fájdalom, ma csak tengődnek, hónapról-hónapra, esztendőről-esztendőre. Nagy koncepciók megvalósítására szélesebb vonalú tudományos munkásság perspektíváinak megrajzolására a mostani idők a legkevésbé alkalmasak: nincs pénz. Ez az egyetlen kerékkötője az intenzívebb tudományos élet, a tempósabb fejlődés kibontakozásnak, ez gáncsolja el a terveket, a törekvéseket. A képesség nem hiányzik, a tehetség adva van, csak pénz nincs. A kulturintézmények — legelsőbben pedig a muzeumok — vezetői jól tudják ezt, ők számolnak a szűk anyagi lehetőséggel, éppen ezért most nem is gondolnak másra, mint hogy intézményeinket legalább azon a nivón tartsák meg, amelyet évtizedek szorgos munkája teremtet. De ez is nehéz feladat, ez is

igen sok küzdelemmel jár, ezt a feladatot pedig oly tökéletesen teljesítették eddig a muzeumok vezetői, hogy teljes elismerés illeti meg őket, a csendben, szerényen és észrevétlenül dolgozó tudósembereket... Itt ösmertetjük valamennyi fővárosi nagy muzeum mai helyzetét és viszonyait.

A Nemzeti Múzeum.

A Nemzeti Múzeum, amely immár huszonegy esztendő, munkásságával ma is méltóan képviseli a tudományos világban elfoglalt pozícióját. Nagy tervek nem igen foglalkoztatják a muzeum vezetését, de a lehetőséghez képest megvalósít az igazgatóság mindent, ami ma megvalósítható. Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter mindenben nagy segítségére van az intézetnek. A legszükségesebb anyagi eszközöket minden alkalommal megszerzi a muzeum számára. Pedig ez ugyancsak nehezen megy. A pénzügyminiszter csak igen keveset juttat, mert csak igen keveset juttathat — az intézet számára. A muzeum költségvetése má már teljesen fiktív számokból áll. Hisz egy üvegszekrény rendbehozása, egy üveglap, egy új polc beszerzése tízezeket emészt fel, a legkisebb renoválási munka pedig százazrekbe kerül. Békében ilyen

kiadásokat nem is vettek komoly számításba, ma ezek is megfontolásra késztetik az igazgatóságot.

Ami a muzeum osztályainak gyarapodását illeti, a vásárlás természetesen a lehető legminimálisabba szorítkozik. Csak egy-egy maecenas adománya juttat valamit az intézetnek. A legutóbbi időben főleg különböző nagyértékű nemesfém érmekeket kapott a muzeum.

Igen nagy gondot és aggodalmat okoz a Nemzeti Múzeum vezetésének a néprajzi osztály sítalmas helyzete. Két évvel ezelőtt nagy port vert fel az a hír, hogy kicsorog az esővíz az Iparcsarnok termeibe, amelyekben a néprajzi osztály pótolhatatlan gyűjteményei hevernek és hogy a gyűjtemények pusztulásnak, teljes enyészésnek vannak kitéve. Megkezdődtek erre az ankétezesek, a tanácskozások, azonban a néprajzi gyűjtemények sorsán mindmáig nem segítettek. Ma is úgy fekszik és ott fekszik minden az Iparcsarnok rozogant menyegzői termeiben, mint két esztendővel ezelőtt, ma is eső áztatja a néprajzi osztály kincseit, amelyek egyre

tuszkormány feladata, hogy gondoskodjék végre is a néprajzi gyűjtemények megfelelő elhelyezéséről.

Hatezer forint és hárommillió korona.

A Társadalmi Múzeum, amelyből három esztendővel ezelőtt Népegészségügyi Múzeum lett, szerény keretek között működik az Eötvös-utcában Szántó Menyhért miniszteri tanácsos gondos igazgatásával, aki már hosszú ideje áll a Múzeum élén. Tíz nagy teremből áll az intézet, amelyekben képekkel, érdekes diapozitívokkal szemléltetik az ipari, gyermek- és népegészségügy minden problémáját. Az alkoholizmus, a tuberkulózis, a nemi betegségek, a ragályos kórok veszedelmét a legközvetlenebb és leghatásosabb módon mutatja be a Múzeum. A folyosók is tele vannak rajzokkal, felírásokkal, amelyek mind az egészség ügyének szolgálnak propagandát.

A muzeum vándorkiállítások rendezésével is foglalkozik. Legutóbb a Stefánia Szövetség meghívására rendeztek nagyobb szabású vándorkiállítást.

Hosszu és küzdelmes esztendőkre került, amíg a Népegészségügyi Múzeum nagyszerű berendezésével elfoglalhatta az Eötvös-utcai palotáját, amely régen a fővárosi zálogházak központi irodája volt.

Huszonekét esztendővel ezelőtt, 1901-ben a Ferenciek-terén vetették meg az alapját a mai muzeumnak két kis szobában és hatezer pengőforinttal. A legutóbbi előirányzat három millió volt, amelyből azonban csak igen szűkösen tejk min-

denre. — *Navrátil* Ákos egyetemi tanár volt az első igazgatója, akinek köszönhető jórészt az intézet nagyszerű fejlődése. 1906-ban a Lloyd-palotába költözött át a Társadalmi Múzeum. Hatalmas, üres terem fogadták itt a múzeum igazgatóját. A Lloyd Társaság nyolc-tíz termet ajánlott fel a múzeum számára 5000 korona évi bérért, de még több terem használatára is hajlandók engedélyt adni, ha a tiz nagy helyiség kevésnek bizonyulna. A múzeum azonban beírta tiz teremmel, többet nem vett igénybe. Innen helyezték át az intézetet tizenegy év múlva az Eötvös-utca, amikor a zálogházak központi irodája és raktárai számára felépült a hatalmas Kinizsi-utcai palota és így az Eötvös-utcai régi épület megürösödött. Így helyezkedett el véglegesen és itt dolgozik azóta a Népegészségi Múzeum.

Most összesen egy újabb értékes orvostudományi gyűjteménnyel fog gazdagodni az intézet. *Manninger* Vilmos dr. egyetemi tanár több orvosprofesszor társával állítja fel a gyűjteményt két nagy harmindikomlelti termében.

Megszűnt a Kereskedelmi Múzeum.

Kulturális és gazdasági szempontból egyaránt igen tartalmas nagy múzeuma volt a fővárosnak a *Kereskedelmi Múzeum*, amelyet a pénzügyminisztérium takerékossági okokból június 30-án megszüntetett, amikor is azonnal hozzáfogtak az intézet likvidálásához. Csak egy osztálya maradt meg és működik tovább *Re-*

sovitzky Béla múzeumi főfelügyelő vezetésével. Ez az osztály kereskedelmi kiállítások rendezésével foglalkozik, hozzá tartozik az Iparcsarnok is. A múzeum külforgalmi irodája, mint teljesen önálló szerv ugyancsak tovább dolgozik, de nincs az állam kezelésében.

17.400 ember a Mezőgazdasági Múzeumban.

A szakemberek kivételével csak kevesen tudják, hogy az egész világon *lehetőször* a magyar fővárosban épült *mezőgazdasági múzeum*. Összesen mindössze kettő van még: egy Oroszországban, egyet pedig most rendeztek be Argentínában. Ugy az orosz, mint az argentinai mezőgazdasági múzeum teljesen a magyar mintájára készült. Közvetlen a háború kitörése előtt itt járt az orosz kormány a meg-

bizottja, egy egyetemi tanár, aki engedélyt kért a budapesti mezőgazdasági múzeum építkezési és berendezési terveinek pontos lemásolására. Az engedélyt a magyar kormány készséggel megadta és ezen az alapon állították fel Oroszország mezőgazdasági múzeumát. — Argentínából ugyancsak itt járt a kormány képviselője hasonló célból. Alig fordul meg olyan külföldi notabilitás a magyar fővárosban, aki ne tekintette volna meg ezt az intézetet. De magyar látogatók is rendkívül nagy számmal keresik fel. Ez idén májusban voltak legtöbben a múzeumban: 17.400 ember fordult meg benne, egy látogatónapon tehát pontosan 750-en. Átlag naponta 400–500 látogató van a nyári hónapokban, 100–200 télen. Nincsen olyan ága a mezőgazdaságnak, amelyet ne ölelnének fel a 25 szakosztályban csoportosított gyűjtemények.

Legújabb szakkönyvek is kaphatók a múzeumban. Ezenkívül pedig még egy ötletet újítással lepté meg az igazgatóság a látogatókat: a borászati és szőlészeti osztályon *borkóstolót* rendezett be, ahol deciliterenként kaphatók a magyar fajták. Ez az újítás messzemenő, komoly célt szolgál: a magyar borexport fejlesztését. Legutóbb 33 európai tanulmánykörúton lévő orvos látogatót el a múzeumba, ahol ugyancsak hosszasan időztek a borkóstoló előtt.

Egy kis statisztika.

A mezőgazdasági múzeum osztályainak gyarapodására szolgáljon itt ez a kis statisztika:

A háborus esztendőben összesen 1111 darab tárggyal szaporodott a múzeum, a tárgyak akkori értéke 132.078 kor. 11 fill.

Az 1914–15. költségvetési évben (júliustól júliusig): 459 drb tárgy volt a szaporulat 31.598 kor. 31 fillér értékben.

1915–16-ban: 200 drb tárgy 51.718 kor. 53 fillér értékben.

1916–17-ben: 192 drb tárgy 33.581 kor. 84 fillér értékben.

1917–18-ban: 260 drb tárgy 15.179 kor. 43 fillér értékben.

A háború befejezése után már jóval jelentéktelenebb a szaporodás:

1918–19-ben: 30 drb 21.885 korona értékben.

1919–20-ban: 14 drb 3348 korona értékben.

1920–21-ben: 47 drb 17.970 korona értékben.

1921–22-ben: 40 drb 5335 korona értékben.

1922–23-ban: 115 drb 442.375 korona értékben.

A mezőgazdasági múzeum vezetője, *Koós* Jenő dr. h. államtitkar és titkára, *Hertelendy* Adolf, aki a megalapítás óta áll a múzeum szolgálatában, nagy szak tudással és nagy agilitással dolgoznak az intézet érdekében.

Az Iparművészeti Múzeum két nagy kiállítást rendez összel.

Az *Iparművészeti Múzeumot* ki kell emelnünk a tengődő budapesti nagy múzeumok sorából. Itt nagy és lázas munka folyik, anyagi gondjai nincsenek az intézetnek. *Lager* V. Gyula igazgató vezetésével két nagy kiállítás anyagának összegyűjtése foglalkoztatja most a múzeumot. Az egyik egy nagyszabású és igen érdekességű *érem- és plakettkiállítás* lesz. A kiállítás, amely a külföldi érem-

főcélja, hogy a magyar érmészet eddigi működését a maga teljességében szemléltesse. Az érem- és plakettkiállítás szeptember 15-én fog megnyitni és azon részvesznek az összes magyar plakettervezők és éremművészek.

Pontosan egy hónap múlva, október 15-én nyílik meg a másik kiállítás, mely Pest és Buda egyesítésének jubileuma alkalmából *Budapest iparművészetének fejlődését mutatja be*. A kiállítás résztvevői közt szerepelnek az összes ismert nevű ötvösművészek, könyvkötők, könyvnyomdák, bútór- és lakásberendező tervezők és kerámikusok. Már eddig is igen nagy és értékes anyag gyűlt össze a kiállításra.

Ezenkívül még tervbe vették egy nagyszabású kiállítás rendezését, amely az egész modern magyar iparművészet mindent át foglaltat.

Néhány hónappal ezelőtt valósította meg a múzeum igazgatósága egyik főprogrampontját, a *történelmi szobasorozat berendezését*. Három interieur állítottak föl. Az egyik a *köszegi patika* a XVIII. századból; a másik ugyancsak a XVIII. századbéli *sümegei püspöki könyvtár*, a harmadik pedig egy magyar *rokoko-terem*.

A Szépművészeti Múzeum.

A *Szépművészeti Múzeum* méltán európai hírű gyűjteménytárát újabb csak a műbarátok ajándékai és hagyományai gazdagíthatták, amik azonban szintén óriási kulturális értéket jelentenek Magyarország számára. Ezekről a gyarapodásokról egyébként annak idején esziről esetre részletesen beszámoltunk. Számottevő nyereséget jelentenek még a Múzeumnak az állami vásárlások, amelyek a magyar tárlatok legkülönb. darabjait juttatják birtokába. Sajnos, külföldön vásárolni a mai magyar körönával teljes lehetetlenség s így a Szépművészeti Múzeum kiküldöttei elmaradtak a nagy európai aukciókról, amelynek pedig már csak kiváló szakértelmük révén is nagyra becsült állandó vendégei voltak még tíz évvel ezelőtt. A mai viszonyok között külföldről legföljebv csererekciók révén kerül ide néha egy-egy értékesebb műtárgy.

A Múzeum egyébként szép programmal indul a jövő szezonnak. Most, a szünidőben is lázas munka folyik benne; előkészítik az óriási, a nagyközönség elé egyébként nem kerülő tartalékanyagból rendezendő speciális kiállításokat és átrendezik a grafikai osztály nyilvános gyűjteményeit.

Ez a rövid vázlatos ismertetése a tengődő magyar múzeumok érdekességeinek.

Récsel Ödön.